

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

**ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
19 – 20 ЖОВТНЯ 2021 р.**

**«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ»**

м. Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції 19-20 жовтня 2021 року. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2021. – 369 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Мельник Ю.М. - д-р екон. наук, професор,
директор ННПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНАХТ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Купріна Н.М. – д.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Савенко І.І. – д.е.н., проф., Іванченкова Л.В. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Неустроєв Ю.Г. – к.е.н., доц.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку.

Предмети праці у грошовій оцінці становлять виробничі оборотні фонди. До них на промислових підприємствах належать сировина, матеріали, паливо, запасні частини, пальне, інші матеріальні цінності.

До складу виробничих оборотних фондів входять також незавершене виробництво та витрати майбутніх періодів.

Основне призначення (функція) виробничих фондів полягає в забезпеченні планомірного й ритмічного процесу виробництва на підприємствах та в об'єднаннях.

Крім виробничих оборотних фондів кожне підприємство має частину активів, що перебувають в обороті. Це готова продукція, грошові кошти на рахунках у банку та в касі підприємства, кошти в розрахунках тощо. Ця частина активів, оцінена у грошах, називається фондами обігу. Основне їх призначення (функція) полягає в забезпеченні коштами планомірного процесу обороту на підприємствах.

Література

1. Електронне джерело. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
2. Фінансовий аналіз: навч. посібник. М.Д. Білик та ін. К. : КНЕУ, 2009. 592 с.
3. Електронне джерело. Режим доступу: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18827/
4. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К., 2011. 196 с.

ОЦІНКА СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Мельник Ю.М., д.е.н., професор

Щегульцова А.О., магістрант

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса, Україна

Важливим фактором розвитку виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та їх ефективне використання.

Виробничі запаси – це активи, які використовуються для подальшого продажу, споживання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством. Вони суттєво впливають на фінансові результати господарської діяльності, оскільки займають найбільшу питому вагу у складі витрат підприємства більшості галузей виробництва різних сфер діяльності.

Аудит виробничих запасів – це одна з найбільш складних ділянок облікової роботи. На підприємстві номенклатура матеріальних цінностей обчислюється десятками тисяч найменувань, а інформація з обліку виробничих запасів найчастіше становить третину усієї інформації з керування виробництвом, тому організація контролю над рухом, збереженням та використанням матеріальних цінностей пов'язана з необхідністю впровадження системи внутрішнього контролю.

У загальному розумінні *метою внутрішнього аудиту* матеріально-виробничих запасів є встановлення законності, достовірності та доцільності операцій із матеріалами, правильності їх відображення в обліку.

Предметом аудиту операцій із запасами є господарські процеси та операції, пов'язані з наявністю, рухом і використанням виробничих запасів, а також відносини, що виникають при цьому в середині підприємства та за його межами.

Під *об'єктами* внутрішнього контролю слід розуміти господарські процеси, які в сукупності становлять господарську діяльність суб'єкта, що перевіряється.

Внутрішній контроль є інструментом зворотного зв'язку між об'єктом контролю та фактичним виконанням управлінського рішення.

Система внутрішнього контролю матеріально-виробничих запасів має охоплювати всі види запасів й відповідні види операцій з ними. До матеріально-виробничих запасів відносять:

- сировину і матеріали;
- незавершене виробництво;
- готову продукцію;
- товари.

Під час проведення внутрішнього аудиту матеріально-виробничих запасів аудитор повинен оцінити систему внутрішнього контролю за допомогою тестів перевірки. *Тести перевірки* – це набір прийомів і процедур, які застосовує аудитор з метою проведення оцінки об'єкта дослідження та отримання аудиторських доказів щодо належної організації та ефективності функціонування систем внутрішнього контролю і бухгалтерського обліку. Завданням аудитора під час тестування засобів контролю є не стільки пошук помилок і порушень, скільки виявлення слабких місць у процесах та обліку і впроваджених контролях, які перешкоджають своєчасному виявленню та усуненню цих помилок. Оцінка системи внутрішнього контролю підтверджується або корегується при проведенні аудиторських процедур відповідальними, яких наділено вищими повноваженнями за управлінські рішення.

Система внутрішнього контролю включає в себе три основні елементи: середовище контролю, систему бухгалтерського обліку та незалежні процедури перевірки.

Середовище контролю— це заходи і записи де відбуваються операції, які характеризують загальне ставлення керівництва і власників підприємства до діючої системи внутрішнього контролю, значення діючої системи внутрішнього контролю для підприємства.

Система бухгалтерського обліку — це заходи і записи підприємства, шляхом яких бухгалтерські операції оформлюються в регістрах бухгалтерського обліку. Така система визначає, збирає, аналізує, підраховує, класифікує, записує, підсумовує і надає інформацію про операції та інші заходи.

Незалежні процедури перевірки — це аудиторські процедури, які використовуються аудитором як інструмент для визначення того, чи були фінансово-господарські операції належним чином санкціоновані, правильно оформлені і відображені в облікових регістрах, а також чи всі помилки в процесі ведення справ і реєстрації даних по них виявляються максимально швидко. Це означає, що процедури контролю дають упевненість у тому, що мета контролю за забезпеченням повноти, точності, законності, захисту активів і файлів даних будуть досягнуті та буде видана надійна фінансова інформація.

За результатами оцінки системи внутрішнього контролю, аудитор визначає, чи виконуються всі внутрішні правила та процедури контролю, які були запроваджені керівництвом підприємства для досягнення поставленої мети — забезпечення (в межах прийнятного) стабільного і ефективного функціонування підприємства, дотримання внутрішньогосподарської політики, збереження та раціональне використання активів підприємства, запобігання та викриття фальсифікацій, помилок, точність і повнота бухгалтерських записів, відповідно до проведених операцій з товарно-матеріальними цінностями.

При вивченні системи внутрішнього контролю аудитору слід оцінити вплив одержаних результатів на подальшу перевірку достовірності стану та обліку матеріально-виробничих запасів підприємства та визначити ступінь надійності системи внутрішнього контролю даного об'єкту контролю.

Аудитор зобов'язаний оцінювати систему внутрішнього контролю об'єкту перевірки не менше, ніж у наступні три етапи:

- 1) загальне ознайомлення з системою внутрішнього контролю;
- 2) первинна оцінка надійності системи внутрішнього контролю;
- 3) підтвердження достовірності оцінки системи внутрішнього контролю.

Аудитор здійснює первинну оцінку надійності та ефективності системи внутрішнього контролю на основі власного досвіду із застосуванням

відповідних методик та прийомів. У результаті таких досліджень під час оцінки надійності системи внутрішнього контролю аудитор може використовувати наступні оцінки якості внутрішнього контролю: 1) висока; 2) середня; 3) низька.

Якщо за підсумками процедури первинної оцінки аудитор оцінить надійність системи внутрішнього контролю в цілому й окремих засобів контролю як «низьку», він зобов'язаний констатувати це і в подальшому планувати аудиторські процедури відповідним чином.

Підтвердження достовірності оцінки системи внутрішнього контролю аудитор здійснює безпосередньо в процесі перевірки. На базі отримання аудитором первинної оцінки внутрішнього контролю на підприємстві, аудитор в ході перевірки повинен проводити процедури підтвердження її надійності, застосовуючи різні методи та прийоми при проведенні тестів на відповідність системи внутрішнього контролю та процедур перевірки на суттєвість.

Приклади ознак вбудованої ефективної системи внутрішнього контролю і бухгалтерського обліку матеріально-виробничих запасів разом із відповідними свідоцтвами контролю, нами наведено у таблиці №1:

Таблиця 1

№ з/п	Ознаки ефективної системи внутрішнього контролю матеріально-виробничих запасів та бухгалтерського обліку	Приклади свідоцтв (доказів) впровадженого контролю
1	створена інвентаризаційна комісія	наказ по підприємству із актуальним і відповідним складом учасників (не включені звільнені працівники; включені у склад комісії посади працівників апарату управління, бухгалтерської служби, досвідні працівники організації, які знають предмет інвентаризації, ціни та облік)
2	проводяться періодичні інвентаризації усіх запасів: сировини та матеріалів, незавершеного виробництва, товарів (обов'язкові, планові, раптові);	складені відповідним чином інвентаризаційні відомості, порівняльні акти, повнота включеної до інвентаризації номенклатури
3	документальний супровід операцій з ТМЦ	оприбуткування та видача матеріальних цінностей відбувається при наявності прибуткових і видаткових документів, засвідчених матеріально-відповідальною особою
4	здійснюється контроль за оформленням результатів інвентаризації відповідними документами ;	для кожної інвентаризації оформлені інвентаризаційні описи, порівняльні відомості, засвідчені підписами комісії та матеріально-відповідальними особами

№ з/п	Ознаки ефективної системи внутрішнього контролю матеріально-виробничих запасів та бухгалтерського обліку	Приклади свідочств (доказів) впровадженого контролю
5	приміщення складів захищені від доступу сторонніх осіб;	доступ до приміщення авторизований, наприклад автоматичною системою
6	розроблені та затверджені інструкції з прийому, зберігання та відпуску матеріалів;	затверджені робочі інструкції, які охоплюють у повному обсязі усі складські операції
7	здійснюється контроль за дотриманням інструкцій з прийому, зберігання та відпуску матеріалів;	інструкції доведені до відома відповідальних осіб, документообіг впроваджений та підтримується на місцях
8	купівля матеріалів здійснюється на підставі узгоджених заявок відповідно до затвердженого бюджету витрат;	наявні заявки на закупівлю з відповідною авторизацією розпорядника бюджету
9	фактичні закупівлі звіряються з запланованими;	наявність контролю виконання заявки на закупівлю, наприклад, у момент поставки на склад
10	здійснюється контроль за оформленням прибуткових документів під час надходження матеріалів на склад;	авторизація з боку матеріально-відповідальної особи щодо кількості та якості товарів з відміткою підтвердження фактичного отримання на склад, наприклад, у електронному документі оприбуткування або на паперовому носії з відбитком печатки та підпису в отриманні.
11	якщо є кількісні та якісні розбіжності з даними супровідних документів при прийманні матеріалів, оформляються акти про встановлені розбіжності;	розбіжності фіксуються відповідно до заявок на закупівлю, наявні підписані (авторизовані у обліковій системі) акти розбіжностей
12	відпуск матеріалів санкціонується відповідними уповноваженими особами (регламентований);	на відпускних документах авторизація матеріально-відповідальної особи та особи, що прийняла цінності або проведена видача ТМЦ за довіреністю
13	з матеріально-відповідальними особами (комірниками, завідувачами складами і ін.) укладені договори про матеріальну відповідальність	підписані відповідним чином договори, матеріальна відповідальність покладена на осіб які обіймають посади або виконують роботи, безпосередньо пов'язані із зберіганням, обробкою, продажем (відпуском), перевезенням або застосуванням у процесі виробництва переданих їм цінностей.
14	кількісно-сортний облік матеріалів на складі ведеться у встановлених одиницях виміру із зазначенням ціни;	відповідність встановлених одиниць виміру фактичним, із зазначенням ціни

№ з/п	Ознаки ефективної системи внутрішнього контролю матеріально-виробничих запасів та бухгалтерського обліку	Приклади свідочств (доказів) впровадженого контролю
15	матеріально-відповідальні особи регулярно складають звіти;	звіти охоплюють повний звітний період та всі операції, підписані матеріально-відповідальними особами звіти, перевірка на повноту авторизована бухгалтером
16	первинні облікові документи прикладаються до звітів;	первинні облікові документи відповідають проведеним операціям за звітний період
17	розроблено посадові інструкції, що розмежовують обов'язки та відповідальність працівників при здійсненні операцій з матеріалами;	затверджені посадові інструкції, бухгалтерський облік ведуть особи, які не мають доступу до матеріалів
18	регулярно проводиться моніторинг ринкових цін на основні види матеріалів;	закупівля проводиться на основі аналізу ринку цін з декількома альтернативними пропозиціями
19	створюється резерв під зниження вартості ТМЦ;	створення щомісячного резерву
20	повна автоматизація обліку на ділянці;	операції із закупівлі, оприбуткування та вибуття ТМЦ проведені у обліковій системі
21	здійснюються процедури контролю повноти, правильності і своєчасності внесення даних господарських операцій в комп'ютерну програму	вбудовані автоматизовані перевірки на усіх етапах обліку ТМЦ

Усі етапи оцінки системи внутрішнього контролю повинні належним чином документуватися із зазначенням аргументів, якими керувався аудитор, даючи відповідну оцінку надійності всієї системи чи окремим засобам контролю або приймаючи рішення, яке має вплив на планування аудиторських послуг.

При виявленні істотних недоліків у структурі або функціонуванні об'єкту аудиту та відповідно у системі внутрішнього контролю, аудиторі слід повідомити про це керівництво з відповідним рівнем управління у найкоротший термін, із наданням аудиторських доказів. Повідомлення керівництву про істотні помилки бажано представити у письмовому вигляді або надати в усній формі разом із свідочтвами до висновків. У повідомленні важливо зазначити, щодо аудиторської вибірки і надати перелік тільки тих недоліків, котрі потрапили до кола його зору під час проведення аудиту.

Отже, основне призначення аудиту виробничих запасів - допомога керівництву підприємства у визначенні основних недоліків, порушень та помилок в обліку виробничих запасів, можливість ліквідувати їх та запобігти подальшому виникненню, що призведе до покращення фінансового стану підприємства.

Література

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» № 3125-ХІІ 22.04.1993р., зі змінами та доповненнями. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.07 року № 2 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://dtk.com.ua/show/2cid04693.html>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №9 «Запаси», затв. наказом МФУ від 31.03.99 р. № 87, зі змінами і доповненнями. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
4. Станкевич Г. Особливості системи внутрішнього контролю підприємства та роботи внутрішнього аудитора // Аудитор України – 2014, - № 9 (226),
5. Скорба О.А. Методика аудиту виробничих запасів / О.А. Скорба // - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_DN_2014/Economics/7_164604.doc.htm
6. Скорба О.А. Організація проведення аудиту виробничих запасів / О.А. Скорба // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_NND_2014/Economics/7_164138.doc.htm
7. Аудит в агро-промисловому комплексі Оцінка системи внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту на підприємстві [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://library.if.ua/book/78/5580.html>
8. Фабіянська В.Ю. Аудит виробничих запасів: організаційні та методичні аспекти // В.Ю. Фабіянська / Ефективна економіка №– 2017. - № 4. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5546>

АКТУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Євтушевська О.О., к.е.н., доцент
Андрєєва М.В., бакалавр

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса, Україна

Сучасні умови для ведення бізнесу потребують раціональних рішень щодо детального та точного формування обліку окремих підрозділів. Але завжди головною метою в процесі господарської діяльності будь-якого підприємства був і залишається чистий дохід. На прибутковість підприємницької діяльності завжди впливало безліч факторів: демографічна

	ІСТОРИЧНИХ АСПЕКТ	
	Седікова І. О., д.е.н., професор; Мандрикі́н Д. В., асистент. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	
56.	ДЕМОГРАФІЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ГРУЗИИ В УСЛОВИЯХ КОВИДПАНДЕМИИ Чичинадзе Борис, д.э.н, Кутаисский Государственный Университет им. Ак. Церетели, г. Кутаиси, Грузия	183
57.	СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА НЕТОВАРНІМИ ОПЕРАЦІЯМИ Немченко В.В., д.е.н., професор; Галаган І.В., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	184
58.	СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ Ощепков О.П., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса, Україна	188
59.	ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ Васьковська К.О., к.е.н., доцент; Космачевська Е.В., магістрант, Орлова А.Ю., магістрант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	191
60.	ОСНОВНІ ІНДИКАТОРИ ФІНАНСОВОЇ ВРАЗЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ Тарасова О.В., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса, Україна	194
61.	ЕКОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ Немченко В.В., д.е.н., професор; Єдлічка Є.А.. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	197
62.	СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА Мельник Ю.М., д.е.н., професор; Сарієва Г.І, бакалавр, ОНАХТ, м. Одеса, Україна	199
63.	ОЦІНКА СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ Мельник Ю.М., д.е.н., професор; Щегульцова А.О, магістрант, ОНАХТ, м. Одеса, Україна	202
64.	АКТУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВАХ Євтушевська О.О., к.е.н., доцент; Андрєєва М.В., бакалавр. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	208
65.	ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРОСТОРУ Маркова Т.Д., к.е.н., доцент; Пчелянська Г.Б., старший викладач; Домброван Я.Ю., бакалавр. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	213
66.	ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ, РОЗВИТОК ТА СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ Іванченкова Л.В., д.е.н., професорка; Хутак Артур Шир Ага, аспірант. ОНАХТ, м. Одеса, Україна	215